

عملکرد بانک توسعه اسلامی در تامین مالی کشورهای عضو

بیتا نوری، پژوهشگر موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

آرمان

بانک توسعه اسلامی به عنوان یکی از بزرگترین موسسات مالی دنیای اسلام و یکی از نهادهای تخصصی سازمان کنفرانس اسلامی است که در سال ۱۹۷۵ میلادی توسط ۲۲ کشور اسلامی و با سرمایه ثبت شده^۱ ۲ میلیارد دینار اسلامی، به منظور کمک به توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای اسلامی و جوامع مسلمان تاسیس شد. اکنون با گذشت بیش از ۳۵ سال از تاسیس این بانک، تعداد اعضاء آن به ۵۶ کشور اسلامی که ۲۲ کشور در منطقه آفریقا، ۱۹ کشور در شمال آفریقا و خاورمیانه، ۸ کشور در جنوب و آسیای جنوب شرقی و ۷ کشور واقع در آسیای مرکزی رسیده و سرمایه آن به ۳۰ میلیارد دینار اسلامی یعنی ۱۵ برابر افزایش یافته است. در طی دوره یاد شده، سرمایه تعهد شده^۲ بانک از رقم ۰/۷۵ به ۱۷/۵ میلیارد دینار اسلامی افزایش داشته است. نکته قابل توجه دیگر افزایش بی سابقه سرمایه پرداخت شده بانک توسعه اسلامی در طول بیش از سه دهه اخیر است که بیانگر رشد تقاضای اعضاء برای استفاده از تسهیلات بانکی است. از سال ۱۹۷۶ تاکنون ارزش سرمایه پرداخت شده بانک از رقم ۰/۲۸ به ۴/۳۰ میلیارد دینار افزایش یافته که قریب به ۱۴ برابر شده است.

کاهش فقر و تقویت توسعه اقتصادی پایدار در کشورهای عضو، اهداف اصلی بانک توسعه اسلامی است. برای دستیابی به این هدف و توجه به اثرات نامطلوب بحران مالی و اقتصادی اخیر بر اقتصاد کشورهای عضو، این بانک اقدام به افزایش کمک های توسعه خود کرد و میزان رشد تامین مالی منابع سرمایه ای عادی خود را طی سه سال اخیر (۲۰۱۱-۲۰۰۹)، از ۱۵ درصد به ۳۰ درصد رساند.

این بانک از آغاز فعالیت تاکنون، کمک های توسعه ای را در اختیار بخش های عمومی و خصوصی کشورهای عضو خود قرار داده است که اهداف عمده ای را در زمینه توسعه کشورهای اسلامی دنبال می کند که این اهداف علاوه بر پرداخت تسهیلات، شامل مشاوره های تخصصی در زمینه های

---

¹ Authorized Capital

² Subscribed Capital

اقتصادی، زمینه‌سازی برای گسترش و توسعه ارکان رشد اقتصادی مانند شرکت‌ها و موسسات کارآفرین در کشورهای عضو، ایجاد زمینه‌های حرکت کشورهای عضو به سمت ایجاد اقتصاد آزاد و تسهیل فرایندهای خصوصی سازی در این کشورها از دیگر مواردی به شمار می‌رود که در کنار توسعه بازارها از جمله بازارهای سرمایه کشورها مورد توجه بانک یاد شده است. علاوه بر این، زمینه سازی برای توسعه روش‌های بانکداری اسلامی و تأمین ریسک‌های موجود در فرایند سرمایه گذاری از عملکرد بانک توسعه اسلامی به شمار می‌رود. اینگونه فعالیت‌ها از رهگذر سه عملیات اصلی انجام داده می‌شود. عملیات عادی^۳ (شامل تأمین مالی پروژه‌ها و کمک‌های فنی)، تأمین مالی تجاری^۴ و فعالیت‌های صندوق وقف^۵ (کمک‌های ویژه).

در پایان سال ۱۴۳۱ هجری قمری (۱۶ دسامبر ۲۰۱۰)، مجموع تأمین مالی خالص بانک توسعه اسلامی برای هر سه نوع از فعالیت یاد شده از زمان تاسیس بانک، بر حسب تعداد شامل ۶۸۹۵ مورد و بر حسب ارزش ۴۹/۷ میلیارد دینار اسلامی (۷۰/۳ میلیارد دلار) رسید. در این میان ۵۲/۵ درصد از فعالیت‌های تأمین مالی بانک را تأمین مالی تجارت تشکیل می‌دهد و پس از آن ۴۶ درصد به تأمین مالی پروژه‌ها و ۱ درصد کمک‌های ویژه و در نهایت ۰/۵ درصد هم به کمک‌های فنی اختصاص یافت. بین سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۴۳۱ هجری قمری (۲۰۱۰-۱۹۷۶)، بیشترین سهم پروژه‌های تأیید شده بانک به بخش حمل و نقل به میزان ۲۴/۱ درصد، بخش انرژی ۲۳/۹ درصد، آب، بهداشت و خدمات شهری ۱۲/۵ درصد، کشاورزی ۱۰/۲ درصد و صنعت و معدن ۹/۸ درصد بود.

---

³ ordinary operations (comprising project financing and technical assistance)

⁴ Trade financing

⁵ Waqf Fund (Special Assistance)